

T.C. Orman ve Su İşleri Bakanlığı
Orman Genel Müdürlüğü

PROJE YÖNETİM BİRİMİNE DESTEK
VE ÇIĞDAN KORUNMA, S-1A

ÜÇ AYLIK RAPOR
(17 Aralık 2012 - 17 Mart 2013)

Mart 2013-Ankara

agrin

İÇİNDEKİLER

1. Giriş _____	2
2. Yönetici Özeti _____	3
3. Dönem İçerisinde Yürütülen Faaliyetler _____	5
3.1. PROJE SÜPERVİZÖRÜ TARAFINDAN YÜRÜTÜLEN FAALİYETLER _____	5
3.2. ÇIĞ UZMANLARI TARAFINDAN YÜRÜTÜLEN ÇALIŞMALAR _____	9
4. Sonraki Dönemde Gerçekleştirilmesi Planlanan Faaliyetler _____	11
EK-1 _____	13
EK-2 _____	14

1. Giriş

Çoruh Nehri Havzası, Kuzeydoğu Anadolu platosunda bulunmakta ve yaklaşık 2 milyon hektar alanı kapsamaktadır. Havza alanının yaklaşık % 22'si (444.000 ha) ormanla kaplıdır. Havzadaki nüfus yaklaşık 432.000 olup bunun %62'si (286.000) kırsal kesimdeki 832 adet köyde ikamet etmektedir. Bu köylerin 515 adedi "orman köyü" dür.

Çoruh Nehri Havzası Rehabilitasyon Projesi entegre bir proje olup, Artvin, Bayburt ve Erzurum illerini kapsamaktadır. Proje, Bayburt'ta iki, Erzurum'da yedi ve Artvin'de dört olmak üzere seçilen toplam 13 Mikro-havzada, doğal kaynakların korunması, rehabilitasyonu ve sürdürülebilir yönetimi ile köylülerin geçiminin iyileştirilmesini kapsamaktadır. Daha net bir ifade ile proje üç ana bileşenden oluşmaktadır: "Doğal kaynakların rehabilitasyonu, korunması ve sürdürülebilir kullanımı", "Köylülerin yaşam şartlarının iyileştirilmesi" ve "kapasite geliştirme".

Çoruh Nehri Havzası'nda, özellikle orman azalması ve toprak erozyonu biçiminde şiddetli doğal kaynak bozulması vardır. Bununla beraber, bölgedeki istihdam olanakları sınırlı, tarım ve hayvancılığın verim gücü düşüktür. Proje sahasında hızlı dışarı göç, kişi başına düşük GSMH, cinsiyet ayrılığı, kısıtlı gelir kaynakları ve benzeri sosyoekonomik şartlar bulunmaktadır.

Ayrıca;

- Havzadaki şiddetli erozyon sebebiyle, tamamlanmış, inşaatı devam eden ve planlanan baraj rezervuarlarının kısa sürede dolma ve ekonomik ömürlerinin azalması riski güçlü bir şekilde vardır.
- Havza, zorlu topografyası ve iklimi nedeniyle Türkiye'deki en fakir ve en zarar görmüş bölgelerden biridir.
- Çığ ve sel gibi doğal felaketlerin en çok yaşandığı bölgelerden bir tanesidir.
- Ulusal ormancılık politikasına göre doğal kaynakların orman köylüleri tarafından sürdürülebilir olmayan biçimde kullanımı azaltılmalıdır.
- Doğal kaynakların bozulması ve fakirlik arasında bir kısır döngü bulunmaktadır. Doğal kaynakların bozulması köylülerin gelirlerini düşürmekte ve halkın fakirliğini artırmaktadır. İnsanlar da doğal kaynaklara daha bağımlı hale gelmekte ve bu yüzden doğal kaynaklar daha da bozulmaktadır. Bu kısır döngünün kırılması gerekmektedir.
- Türkiye'nin en yüksek politika ve planlama aracı olan 9. Kalkınma Planı (2007-2013), "Ekonomik ve Sosyal Kalkınma" ekseninde gelecek nesiller için çevreyi korumanın önemini vurgulamakta ve "Bölgesel Kalkınmanın Sağlanması" ekseninde bölgeler arası farklılığın azaltılmasını amaçlamaktadır.

Bu kapsamda proje 2012 - 2019 yılları arasında uygulanacaktır. Proje bütçesi toplam 6,15 milyar Japon Yeni olup bunun 4 225 milyonu dış (JICA) katkıdır.

Proje Orman Genel Müdürlüğü'nün (Orman ve Su İşleri Bakanlığı) koordinatörlüğünde Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü, Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü, Tarım Reformu Genel Müdürlüğü ve İl Özel İdareleri tarafından uygulanacaktır. Diğer taraftan Proje uygulamalarına yerel halkın ve STK'ların aktif katılımı teşvik edilecek ve desteklenecektir.

2. Yönetici Özeti

Rapora konu süreçte (17 Aralık 2012 - 17 Mart 2013);

➤ Proje kapsamında yapılacak yazışmalar ile diğer tüm dokümanların muhafaza edilmesi ve projenin kendine özgü bir dosyalama sisteminin oluşturulması çalışması tamamlanmıştır.

➤ Proje dokümanına göre İl Özel İdarelerinin kendi bütçelerinden kaynak ayırarak yerine getirmek zorunda oldukları sulama alt yapısı faaliyetlerini bütçe kısıtları nedeniyle yerine getiremeyeceklerinin anlaşılması üzerine, JICA ve Tarım Reformu Genel Müdürlüğü (TRGM) ile şifahi görüşmeler ve resmi yazışmalar yapılmıştır. “TRGM bünyesinde yeni kurulan Arazi Islahı ve Sulama Sistemleri Daire Başkanlığı’nın, sulama alt yapısının geliştirilmesi faaliyetlerini gerçekleştirebileceği” düşüncesinden hareketle, proje bütçesinden gerekli dış kaynak miktarının TRGM’ye verilmesi halinde, bu problemin çözülmesinin mümkün olacağına karar verilmiştir.

JICA, bu şekilde bir çözümün uygun olduğunu ancak Kalkınma Bakanlığı’nın onayının alınması gerektiğini belirtmiş ve TRGM de kaynak ayrılması halinde sulama alt yapısı faaliyetlerini gerçekleştirebileceklerini bildirmiştir. Kalkınma Bakanlığı nezdinde gerekli yazışma ve girişimler yapılmış, sözlü olarak uygun görüşleri alınmıştır. Geline aşamada Kalkınma Bakanlığı’nın resmi cevabı beklenmektedir.

➤ DSİ Genel Müdürlüğü’nde 25 Aralık 2012 günü Proje Uygulama Komitesi’nin Dördüncü Toplantısı gerçekleştirilmiştir.

➤ Proje Yönetim Birimi, merkez ve taşra Proje Uygulama Komite ve Birimleri, Proje Yönlendirme Komitesi ve diğer birim ve elemanlarla ilgili “Görev Tanımları” tüm uygulayıcı kurum, kuruluş ve elemanlara gönderilmiştir. Proje faaliyetleri bundan böyle bu esaslar çerçevesinde yürütülecektir.

➤ İzleme ve değerlendirme sistemiyle entegre olarak çalışacak Muhasebe Sistemi yazılımının satın alma süreci tamamlanmış olup, sistemin faaliyete geçirilmesi için çalışmalar sürdürülmektedir.

➤ Taslak mikrohavza planlarının (Masat, Yusufeli, Oltu ve İspir) taşra proje uygulama birimlerine sunulması, görüşlerinin alınması, ilçelerde yerel yöneticilerin görüşlerinin alınması ve köy muhtarlarıyla görüşülerek onaylarının alınmasıyla ilgili olarak, 10-16 Şubat 2013 tarihleri arasında Erzurum, Bayburt ve Artvin’e arazi seyahati organize edilmiştir. Taslak Mikrohavza Planları, Mart ayı içerisinde İdare’ye sunulacak ve Nisan ayı içerisinde de nihai hale getirilerek uygulanmaya başlanacaktır. 2013 yılı içerisinde planları yapılacak olan 6 mikrohavzanın arazi çalışmaları, Nisan-Mayıs aylarında başlatılacaktır.

➤ Mikrohavza planlarının hazırlanması ve izleme-değerlendirme sistemi kurulması ile ilgili olarak görev yapacak “Kontrol Teşkilatları” kurulmuştur.

➤ Projenin web sayfası hazırlanarak, <http://coruhhavzasi.ogm.gov.tr/> adresinden yayın hayatına başlatılmıştır.

➤ Proje Müdürü, Proje Ekibi ve Danışmanların katılımıyla 28 Şubat 2013 tarihinde düzenlenen toplantıda, gelir artırıcı faaliyetler, demonstrasyon faaliyetleri ve sulama alt yapısının geliştirilmesi ile ilgili olarak geliştirilen öncelik ve kriterler tartışılmıştır. Bilahare gerekli düzeltme

ve ilaveler yapılarak kriterler son haline getirilmiştir.

➤ Proje Yönlendirme Komitesi Toplantısı 14 Mart 2013 tarihinde düzenlenmiştir. Toplantıda Proje Süpervizörü tarafından, 2012 yılında yapılan çalışmalar ve 2013 yılı içerisinde yapılacak çalışmalarla ilgili bir sunum gerçekleştirilmiştir.

➤ Bu dönemde çığ eğitimi amacına yönelik olarak, proje kapsamında görevlendirilen 17 proje mühendisine “kar örtüsünü ölçüm tekniklerinin, çığ tehlike haritalamasının ve haritaların yorumlanması” için “Çığ Başlama Bölgesi Belirleme Algoritması” ve “Çığ Simülasyon Uygulamaları” konularında Erzurum’da üç günlük eğitim verilmiştir. Bu eğitime Ankara JICA ofisinden de iki gözlemci katılmıştır.

Seminerin son günü bir değerlendirme toplantısı yapılmış olup, toplantıda ortaya çıkan başlıklar sırasıyla aşağıdaki şekilde özetlenebilir:

- Kanun, yönetmelik ve yönergelerin, çığla mücadele hizmetini en iyi şekilde verebilecek şekilde yeniden değerlendirilerek, gerekli değişikliklerin yapılması gerekmektedir.
- Yapılması gereken veri toplama amaçlı rasat, analiz, değerlendirme için OGM’nin kurumsal yapılanması nasıl olmalıdır?
- Gerek ölçüm gerekse ölçümü yapan rasatçı için, OGM nin bu proje kapsamında Bayburt, Artvin, Erzurum, Genel müdürlüğün proje merkezinde ve eğitim amaçlı 1 er set olmak üzere toplam 6 set kar ölçüm alet ve ekipmana gereksinimi vardır. Bu setlerin bir kısmı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD)’ndan, bir kısmı yerli piyasadan veya yurt dışından temin edilebilir.
- Çığ Veri Bankası nerede olmalıdır? Ölümlü, hasarlı çığ olaylarının istatistikleri nerede ve kim tarafından tutulmalıdır?
- Arazi ağaçlandırma ile ağaçlandırmanın çığ önleme fonksiyonu nasıl entegre edilmelidir?

➤ En az üç yerde farklı çığ önlem yapıları inşası planlanan alanlar kapsamında, meteorolojik veri toplamak için kurulması planlanan otomatik hava gözlem istasyonlarında (AWOS) önerilecek sensör sayıları üzerinde çalışmalara başlanmıştır.

➤ OGM temsilcisi ile birlikte 2013 taslak iş programı hazırlanmıştır. Programda Nisan ve Ekim 2013’de proje mühendislerine yönelik iki adet çığ eğitimi ve yine 2013 yılı için bir adet yönetici (mülki amirler, yerel yöneticiler, ilgili kamu personeli vs.) bilgilendirme toplantısı öngörülmektedir. Ayrıca dört adet birer haftalık haritalama amaçlı arazi etüdü planlanmaktadır.

3. Dönem İçerisinde Yürütülen Faaliyetler

3.1. PROJE SÜPERVİZÖRÜ TARAFINDAN YÜRÜTÜLEN FAALİYETLER

➤ 25-29 Kasım 2012 tarihleri arasında Antalya’da gerçekleştirilen “Katılımcı Entegre Havza Yönetimi Eğitim ve Çalıştay”ının ikinci günü sonunda (teknik sunumlar sonrası) yapılan Değerlendirme Oturumu ve Beşinci gün sonunda Grup Çalışmalarıyla ilgili yapılan Genel Değerlendirme Oturumlarında konuşulan konular, sorulan sorular ve verilen cevaplarla ilgili raporlar hazırlanmıştır. Çalıştay’da sunulan tebliğler, Değerlendirme Oturumları ve Grup Çalışmaları Sonuçlarını içeren tüm dokümanların kitapçık haline getirilmesi çalışmaları başlatılmıştır. Bu çerçevede dokümanın tasarımı yapılmış ve basıma verilmiştir.

➤ Proje kapsamında yapılacak yazışmalar ve diğer tüm dokümanların muhafaza edilmesi ve projenin kendine özgü bir dosyalama sisteminin oluşturulması çalışması tamamlanmıştır. Dosyalama fihrisi hazırlanmış, bugüne kadar yapılan tüm yazışmalar, toplantı tutanakları, raporlar vb. tüm dokümanlar, oluşturulan sisteme kaydedilmiştir. Bundan böyle proje kapsamında tüm yazışma ve dokümanlar bu sistem içinde muhafaza edilecektir.

➤ Proje dokümanına göre, İl Özel İdarelerinin kendi iç bütçelerinden kaynak ayırarak yerine getirmek zorunda oldukları sulama alt yapısı faaliyetlerini, bütçe kısıtları nedeniyle yerine getiremeyeceklerinin anlaşılması üzerine, JICA ve Tarım Reformu Genel Müdürlüğü (TRGM) ile şifahi görüşme ve resmi yazışmalar yapılmıştır. TRGM bünyesinde yeni kurulan Arazi Islahı ve Sulama Sistemleri Daire Başkanlığı’nın sulama alt yapısının geliştirilmesi faaliyetlerini gerçekleştirebileceği düşüncesinden hareketle, proje bütçesinden gerekli dış kaynak miktarının TRGM’ye verilmesi halinde bu problemin çözülmesinin mümkün olacağı ve proje faaliyetlerinde de aksamaya neden olmayacağı sonucuna varılmıştır. JICA, bu şekilde bir çözümün uygun olduğunu ancak Kalkınma Bakanlığı’nın onayının alınması gerektiğini belirtmiş, TRGM ise “kaynak ayrılması halinde sulama alt yapısı faaliyetlerini gerçekleştirebileceklerini” bildirmiştir.

Kalkınma Bakanlığı nezdinde gerekli girişimler yapılmış ve 15 Şubat 2013 tarihinde Kalkınma Bakanlığı’nda yapılan toplantıda, konu detaylarıyla görüşülmüştür. Prensipte Kalkınma Bakanlığınca da konunun uygun görüldüğünden bahisle, Kalkınma Bakanlığı’nın resmi cevabı beklenmektedir.

➤ Ekim, Kasım ve Aralık aylarını kapsayan 3 aylık Proje Durum Raporu (PSR), hazırlanarak JICA’ya gönderilmiştir. Bundan böyle, proje müzakere tutanaklarında belirtildiği üzere, hazırlanacak olan PSR Raporları 6 aylık dilimler halinde hazırlanarak, Haziran ve Aralık ayları sonu itibariyle JICA’ya gönderilecektir.

➤ **25 Aralık 2012 günü DSİ Genel Müdürlüğü’nde, Proje Uygulama Komitesi’nin dördüncü toplantısı gerçekleştirilmiştir. Toplantı sonucunda;**

- ODOPEM’in, mikrohavza ve köylerde belirlenen faaliyet miktarlarını projede öngörülen faaliyet miktarları ile karşılaştırması ve sonuçları İdare’ye sunması,
- ODOPEM’in, taslak mikrohavza planları ile ilgili olarak, merkezde ve taşrada toplantılar yapılarak ilgili kurum, kuruluş, yerel birimler ve halkın onay ve görüşlerini almak için hazırlayacağı zaman çizelgesini İdare’ye teslim etmesi,

- 2013 yılında yapılacak planlama çalışmalarının zaman planının, ODOPEM tarafından yeniden gözden geçirilerek İdare'ye sunulması,
- Piramit Firması'nın, planları yapılan dört mikrohavza ile ilgili olarak satın alınması gerekli olan uydu görüntüleri için teknik şartname hazırlayarak bir talep yazısıyla İdare'ye başvurması,
- İzleme sistemiyle ilgili olarak bir Çalışma Grubu oluşturulması ve tüm kurum temsilcilerinin bu grupta yer alması için OGM sorumlusu tarafından süreç başlatılması,
- TRGM Arazi Islahı ve Sulama Dairesi Başkanlığı'ndan bir yetkilinin Proje Uygulama Komitesi'ne üye olarak alınması için, üye isminin TRGM tarafından belirlenerek proje yönetimine bildirilmesi,

kararlaştırılmıştır.

➤ 3 Ocak 2013 tarihinde, finansal izleme sisteminin nasıl oluşturulacağına dair pazar araştırması ve fizibilite çalışmasıyla ilgili iki toplantı gerçekleştirilmiştir. Toplantılarda her iki konuyla ilgili yol haritaları belirlenmiştir ve çalışmalar sürdürülmektedir.

➤ Proje Yönetim Birimi, Merkez ve taşra Proje Uygulama Komite ve Birimleri, Proje Yönlendirme Komitesi ve diğer birim ve elemanlarla ilgili Görev Tanımlarına son şekli verilerek tüm uygulayıcı kurum, kuruluş ve elemanlara gönderilmiş ve bundan böyle bu esaslar çerçevesinde proje faaliyetlerinin yürütülmesine karar verilmiştir.

➤ İzleme ve değerlendirme sistemiyle entegre olarak çalışacak Muhasebe Sistemi yazılımıyla ilgili satın alma sözleşmesi imzalanmış olup, ilgili firma ile sürecin tamamlanmasına yönelik çalışmalar sürdürülmektedir.

➤ 7 Şubat 2013 tarihinde Orman Genel Müdür Yardımcısı Sn.Yunus Şeker başkanlığında ilgili kurum temsilcileri ve danışmanların katılımıyla yapılan toplantıda, Gündem çerçevesinde ODOPEM Firmasınca hazırlanan dört mikrohavza (Oltu, İspir, Masat ve Yusufeli) planı ile ilgili sunumlar yapılmıştır. Bilahare sunumlarla ilgili uygulayıcı kurum temsilcilerinin ve danışmanların görüşleri alınmış ve genel değerlendirme yapılarak toplantı sonuçlandırılmıştır.

➤ Mikrohavza planlarının hazırlanması ve izleme-değerlendirme sistemi kurulması ile ilgili olarak görev yapacak "Kontrol Teşkilatları" kurulmuştur.

➤ Projenin web sayfası hazırlanarak, <http://coruhhavzasi.ogm.gov.tr/> adresinden yayın hayatına başlatılmıştır.

➤ Taslak mikrohavza planlarının (Masat, Yusufeli, Oltu ve İspir) taşra proje uygulama birimlerine sunulması, yapılacak işler haritası konusunda görüşlerinin alınması, ilçelerde yerel yöneticilerin görüşlerinin alınması ve köy muhtarlarıyla görüşülerek onaylarının alınmasıyla ilgili olarak, 10-16 Şubat 2013 tarihleri arasında Erzurum, Bayburt ve Artvin'e arazi seyahati organize edilmiştir.

➤ Söz konusu arazi seyahati sonrasında, taşrada yapılan görüşmeler, alınan kararlar ve bundan sonra yapılması gereken çalışmalar ile ilgili olarak 18 Şubat 2013 tarihinde, Proje Müdürü Mahmut Temiz Başkanlığında, danışmanlar ve proje ekibinin katılımıyla bir toplantı düzenlenmiştir.

Toplantıda, yöre halkı ile proje elemanlarının eğitimine öncelik verilmesi, köylülerin çeşitli faaliyetlerle ilgili olarak bizzat iş başında eğitimlerinin önemi üzerinde durulmuştur. Mera

alanlarında alt yapı tesislerinin yapılmasının önem arz ettiği, çünkü meralarda ot veriminin yeterli olduğu ve hayvan sayısının da kapasitenin altında olduğu gündeme getirilmiştir. Yapılacak mikrohavza planlarına, DSİ tarafından yapılması gerekli çalışmaların da dahil edilmesi kararı alınmıştır. Taslak Mikrohavza Planlarının Mart ayında İdare'ye teslim edilmesi hususunun ODOPEM firmasına bildirilmesine ve 2013 yılı programında, planların yapım aşamalarında, bir aşama tamamlanmadan diğer aşamaya geçilmemesine karar verilmiştir. Ayrıca hazırlanacak taslak planların Proje Uygulama Birimlerine gönderilerek onların onaylarının ve uygun görüşlerinin alınmasına da karar verilmiştir.

➤ Söz konusu toplantıda alınan kararların ODOPEM firmasına iletilmesi amacıyla, 21 Şubat 2013 Perşembe günü Kurum temsilcileri, danışmanlar ve ODOPEM firması temsilcilerinin katıldığı bir toplantı düzenlenmiştir. **Toplantı sonucunda aşağıda belirtilen kararlar alınmıştır:**

- TRGM yetkilisi tarafından; "Erzurum'da bulunan DAP Bölgesel Kalkınma İdaresi'nin sulama alt yapısı faaliyetlerini desteklediği ve bu bağlamda, Çoruh Nehri Havzası Rehabilitasyon Projesi'nde bu konuyla ilgili ayrılan ödenğin yetersiz olduğu, DAP İdaresi'ne Erzurum İli'ndeki yedi mikrohavza ile ilgili olarak ihtiyaç duyulan ödenek miktarlarının bildirilmesi durumunda, sulama alt yapısı faaliyetlerinin bir kısmının bu idare tarafından desteklenebileceği" gündeme getirilmiştir. Bu çerçevede, Erzurum'daki yedi mikrohavzada yapılacak sulama alt yapısı faaliyetlerinin ihtiyaç duyulan bütçe miktarlarının belirlenerek DAP İdaresine gönderilmesi,
- Yusufeli'nin Kılçıkaya Beldesi'nde sebze fidesi üretmek ve bu yolla bölgenin fide ihtiyacını karşılamak üzere bir fide serası kurulabilmesi, bu konunun mikrohavza planında yer alması için ODOPEM'in gerekli çalışmayı yapması,
- ODOPEM tarafından önerilen ve hazırlanacak planlarda kullanılacak olan Kodlama Sisteminin, Çoruh Nehri Havzası Rehabilitasyon Projesi dokümanında belirtilen ana ve alt faaliyetlere uygun hale getirilmesi,
- Yusufeli mikrohavzasında, yaban keçilerinin yaşam alanı olarak ODOPEM tarafından belirlenecek iki alanın, plan haritasında öneri yaban hayatı geliştirme alanı olarak gösterilmesinde bir sakınca olmadığı,
- Taslak mikrohavza planlarının en geç 11 Mart 2013 tarihine kadar, nihai mikrohavza Planlarının ise en geç 25 Mart 2013 tarihine kadar İdare'ye teslim edilmesi,
- Dört mikrohavza planı tamamlanmadan 2013 yılı mikrohavza planlama çalışmalarına kesinlikle başlanmaması,
- 2013 yılı planlama çalışmalarına başlanmadan önce belirlenecek bir tarihte, ODOPEM Planlama Ekibi, Uygulayıcı Kurum Temsilcileri, Danışmanlar ve Kontrol Teşkilatı yetkililerinin katılacağı bir günlük program ile Proje Müdürü tarafından, mikrohavza planlama ve SOR-SAP-ÇÖZ çalışmaları konularında eğitim verilmesi,

kararlaştırılmıştır.

➤ Demonstrasyon faaliyetlerinin içinin doldurulması, spesifik olarak hangi konularda hangi demonstrasyon faaliyetlerinin yapılacağını belirlemek ile gelir artırıcı faaliyetler kapsamında kimlere destek verileceğine dair kriterlerin belirlenmesi amacıyla, 25 Şubat 2013 günü TRGM'de, Orman Köy İlişkileri Daire Başkanlığı (ORKÖY), TRGM, Proje Yönetim Birimi ve ilgili Danışmanların katıldığı bir toplantı düzenlenmiştir. Toplantıda, demonstrasyon faaliyetleri belirlenmiş, gelir artırıcı faaliyetler için öncelik ve kriterler ortaya konmuş ve hazırlanacak

planlarda yer alması için ODOPEM firmasına gönderilmiştir.

➤ 28 Şubat 2013 tarihinde, Proje Müdürü, Proje Ekibi ve Danışmanların katıldığı toplantıda, gelir artırıcı faaliyetler, demonstrasyon faaliyetleri ve sulama alt yapısının geliştirilmesi ile ilgili olarak geliştirilen öncelik ve kriterler tartışılmış ve gerekli düzeltme ve ilaveler yapılarak kriterler son haline getirilmiştir.

➤ 14 Mart 2013 tarihinde Proje Yönlendirme Komitesi Toplantısı organize edilmiş, toplantıda Proje Süpervizörü tarafından, 2012 yılında yapılan çalışmalar ve 2013 yılı içerisinde yapılacak çalışmalarla ilgili bir sunum gerçekleştirilmiştir. **Toplantıda görüşülen konular ve alınan kararlar aşağıda verilmektedir;**

- *Proje Yönlendirme Komitesi, Komite Başkanı Orman ve Su İşleri Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı Dr. Mahir Küçük başkanlığında gerçekleştirmiştir. Gündem çerçevesinde, Komite Başkanı toplantının açılışını yapmış, daha sonra proje kapsamında hazırlanan “Çoruh Bir Destan” isimli 10 dakikalık film gösterilmiştir.*
- *Proje Koordinatörü ve Orman Genel Müdürlüğü, Genel Müdür Yardımcısı Yunus Şeker tarafından, projenin genel tanıtımı ve faaliyetlerle ilgili bir sunum yapılmış ve Komite Üyeleri proje hakkında bilgilendirilmiştir. Sunum sonrasında, Proje Süpervizörü tarafından, 2012 yılında proje kapsamında gerçekleştirilen faaliyetler ve 2013 yılında gerçekleştirilecek çalışmalar hakkında bilgi verilmiştir. Özellikle, TRGM’ce 2013 yılı içerisinde gerçekleştirilecek olan Pazar Araştırması ve Fizibilite Çalışmasının önemi üzerinde durulmuş ve çalışmanın bu yıl içerisinde sonuçlandırılması gerektiği belirtilmiştir.*
- *Projenin kısa isminin “Çoruh Projesi” olarak belirlenmesiyle ilgili gündem maddesine ilişkin olarak, bu konuya niye ihtiyac duyulduğu açıklanmış, ancak DSİ Genel Müdürlüğü’nün de aynı isim ile adlandırılan projeleri olduğundan karışıklığa sebebiyet verilmemesi için, söz konusu öneri kabul edilmemiştir.*
- *Bir sonraki Yönlendirme Komitesi Toplantısı’nın, 2013 Ekim veya Kasım ayı içerisinde yapılmasının uygun olacağına karar verilmiştir.*
- *Ayrıca, DSİ Genel Müdürlüğü’nün yapacağı faaliyetlerle ilgili ayrılan bütçenin çok az olduğu, ilave ödenek ayrıldığı takdirde proje bölgelerinde gerekli ilave faaliyetlerin yerine getirilebileceği belirtilmiştir. Kalkınma Bakanlığı temsilcisi de, “projedeki kurumlar anlaştığı takdirde ve Kalkınma Bakanlığı da uygun görürse kurumların bütçe dağılımlarının yeniden yapılabileceğini” dile getirmiştir.*
- *Proje kapsamında ihtiyaç duyulan ve TRGM’den resmi yazı ile talep edilen Uydu Görüntülerinin birçok faaliyet için gerekli olduğu ve acilen temin edilmesi gerektiği belirtilmiştir.*

Yönlendirme Komitesi İkinci Toplantısı, 2013 yılı Ekim veya Kasım ayları içerisinde belirlenecek bir tarihte yapılacaktır.

3.2. ÇIĞ UZMANLARI TARAFINDAN YÜRÜTÜLEN ÇALIŞMALAR

Proje kapsamındaki çığdan korunma faaliyetleri Prof.Dr.İbrahim GÜRER ve Yrdc.Doç.Dr.Abdurrahim AYDIN tarafından yürütülmektedir. Raporlama dönemi içerisinde gerçekleşen aktiviteler aşağıda sunulmuştur.

➤ *Çığ Eğitim Semineri, 21-23.01.2013, Erzurum Orman Bölge Müdürlüğü*

Arazide çalışmakta olan veya çalışmak üzere görevlendirilen proje mühendislerine kar örtüsünü ölçüm teknikleri, çığ etüt ve gözlemleri, arazi ölçüm teknikleri konularında bir eğitim programı gerçekleştirilmiştir (EK-1). Bu çerçevede “Çığ Başlama Bölgesi Belirleme Algoritması” ve “Çığ Simülasyon Uygulamaları” konularında 17 proje mühendisine üç günlük eğitim verilmiştir. Eğitime JICA Ankara ofisinden de iki gözlemci katılmıştır.

Erzurum Orman Bölge Müdürlüğü'nde yapılan I. Çığ Eğitim Programı'na, Artvin Orman Bölge Müdürlüğü'nden 3, Trabzon Orman Bölge Müdürlüğü'nden 3, Erzurum Orman Bölge Müdürlüğü'nden 3, ÇEM Genel Müdürlüğü'nden 4, OGM'den 2, Düzce ve Gazi Üniversiteleri'nden 3 mühendis olmak üzere toplam 18 kişi katılmıştır (EK-2). Ayrıca JICA Ankara Ofisinden iki görevli programın son iki gününe gözlemci olarak katılmışlardır. Program konularına ilaveten Semineye katılan proje mühendislerine, 2012 yılında yapılan tarafımızca hazırlanan Arazi Etüt raporları, Çığın Tarihsel Gelişimi konusunda kısa bir sunu ve Bayburt Üzengili Çığ Bölgesi'nin 1994-1996 yıllarına ait yaz ve kış arazi etüt fotoğrafları aktarılmıştır.

Seminerde proje mühendislerine “havza kar örtüsünün oluşumu”, “kar derinlik ve su eşdeğeri ölçümü” ve “yoğunluk hesabı” konuları sabah teorik, öğleden sonra uygulamalı olarak verilmiştir. İkinci gün kar tabakasının çığ tehlikesi oluşturacak hale dönüşmesi ve bu durumun tespiti için yapılması gereken mukavemet ölçümü, kristal yapısı değişimi, İsviçre SFİSAR Çığ Araştırma Merkezi tarafından Gazi Üniversitesi'ne eğitim amaçlı olarak verilen Rammsonde ve diğer aksesuarlar kullanılarak yapılmıştır. Seminer sırasında gerek Palandöken gerekse Konaklı turizm alanlarındaki rüzgar savruntusu sebebiyle yeterli kar derinliği sağlanamamış ve demonstrasyon ölçümleri ancak vadi içlerinde iki metreden daha fazla kar olan noktalarda yapılabilmektedir.

Seminerde çığ afetinden etkilenen diğer ülkelerle Türkiye'deki kazazede profilleri karşılaştırmalı olarak anlatılmış (Türkiye'de genellikle yerleşim yerlerindeki vatandaşlar, İsviçre ve Amerika'da genellikle kış sporcuları hayatlarını kaybetmektedir), topografik, meteorolojik ve organizasyon yapısı olarak Türkiye'deki çığ problemi tartışılmış ve önerilerde bulunulmuştur.

Eğitim seminerine katılan proje mühendislerine, kar örtüsü-orman, çığ-orman ve çığ-ormancılık faaliyetleri ilişkisi ile çığ tehlikesi bulunan alanlarda işletmeciliğin nasıl olması gerektiği ve çığlara karşı koruyucu fonksiyona sahip ormanların nasıl tespit edilebileceği hususlarının konu edildiği bir sunum gerçekleştirilmiştir.

Çoruh Nehri Havza Rehabilitasyon Projesi'nin önemli bileşenlerinden biri olan çığ tehlike haritalarının hazırlanması için olası çığ başlama bölgelerinin belirlenmesi gerekmektedir. Yine eğitim seminerinde proje mühendislerine topografik parametrelere (eğim, engebelilik, arazi kullanım, yükselti, eğrisellik) bağlı olarak olası çığ başlama bölgelerini belirleyen CBS tabanlı algoritma altyapısı tanıtılmış ve seminerin son günü katılımcılar iki gruba ayrılarak ArcGIS ortamında uygulama yapmıştır. Ardından çığ modellerinin altyapısı ve dünya ölçeğinde dinamik çığ parametrelerinin ve/veya çığlarının birikme bölgelerinin belirlenmesi için geliştirilen modeller tanıtılmıştır. Ayrıca projede kullanılacak olan ELBA+ simülasyon modeli kısaca anlatılmış,

dünyadan ve Türkiye’den örnekler verilerek ELBA+’ın çalışma sistemi ve çıktıları tartışılmıştır.

Eğitim seminerine katılan proje mühendislerinin katkısıyla, seminerin son günü bir değerlendirme toplantısı yapılmış, sadece projedeki çığ çalışmalarıyla sınırlı kalınmayarak OGM’ye kanun ile verilen çığ çalışmalarının mevcut durum değerlendirmesi ve ileride yapılması gereken düzenlemeler üzerinde durulmuştur. OGM’den seminere katılan Sn. Sıtkı Eraydın tarafından son hali hazırlanan değerlendirme raporu yetkili üst kurullara aktarılmıştır. Yapılan değerlendirme toplantısında ortaya çıkan başlıklar sırasıyla aşağıdaki şekilde özetlenebilir:

- Kanun, yönetmelik ve yönergelerin, çığla mücadele hizmetini en iyi şekilde verebilecek şekilde yeniden değerlendirilerek, gerekli değişikliklerin yapılması gerekmektedir.
 - Yapılması gereken veri toplama amaçlı rasat, analiz, değerlendirme için OGM’nin kurumsal yapılanması nasıl olmalıdır?
 - Gerek ölçüm gerekse ölçümü yapan rasatçı için, OGM’nin bu proje kapsamında Bayburt, Artvin, Erzurum, Genel müdürlüğün proje merkezinde ve eğitim amaçlı birer set olmak üzere toplam 6 set kar ölçüm alet/ekipmana ve saha çalışması için gerekli diğer donanımlara gereksinimi vardır. Bu setlerin bir kısmı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD)’ndan, bir kısmı yerli piyasadan veya yurt dışından temin edilebilir.
 - Çığ Veri Bankası nerede olmalıdır? Ölümlü, hasarlı çığ olaylarının istatistikleri nerede ve kim tarafından tutulmalıdır?
 - Arazi ağaçlandırma ile ağaçlandırmanın çığ önleme fonksiyonu nasıl entegre edilmelidir?
- En az üç yerde farklı çığ önlem yapıları inşası planlanan alanlar kapsamında, meteorolojik veri toplamak için kurulması planlanan otomatik hava gözlem istasyonlarında (AWOS) önerilecek sensör sayıları üzerinde çalışmalara başlanmıştır. Kullanılacak yer ve hizmet verilecek sektör amaçlarına göre halen altı grupta toplanan AWOS’lardan, genellikle çığ başlama bölgelerinde yağmura ek olarak “kar meteorunun derinlik, su miktarı ve ağırlığını” ve “rüzgar yön, şiddet ve birikim miktarını” doğrudan ölçebilecek veya hesaplamaya yeterli olacak diğer meteorolojik parametreleri ölçecek sensörler üzerinde çalışılmaktadır. Yakın bir tarihte Meteoroloji Genel Müdürlüğü’nün 350 adet AWOS ihalesine çıkacağı öğrenilmiş olup, “bu paket içerisinde çığ amaçlı ölçüm yapacak ve çığ başlama bölgelerine koyulacak AWOS’lar da ilave edilebilir mi?” sorusu akla gelmektedir.
- OGM temsilcisi ile birlikte 2013 çığ arazi çalışmaları taslak iş programı hazırlanmıştır. Programda Nisan ve Ekim 2013’de proje mühendislerine yönelik iki adet çığ eğitimi ve yine 2013 yılı için bir adet yönetici (mülki amirler, yerel yöneticiler, ilgili kamu personeli vs.) bilgilendirme toplantısı öngörülmektedir. Ayrıca dört adet birer haftalık haritalama amaçlı arazi etüdü planlanmaktadır.

4. Sonraki Dönemde Gerçekleştirilmesi Planlanan Faaliyetler

- Kapasite Geliştirme Faaliyetleri için Taslak Çerçeve hazırlanması ile ilgili olarak geçen dönemde başlatılan çalışma bu dönem içinde sonuçlandırılarak hazırlanacak Rapor İdare'ye sunulacaktır.
- 2012 yılında hazırlanmasına başlanılan 4 mikrohavza ile ilgili planların ODOPEM tarafından Nisan 2013 içerisinde İdare'ye teslim edilip onaylanmasından sonra, 2013 yılında hazırlanacak olan 6 mikrohavzanın planları için, daha önce hazırlanan arazi programı revize edilecek ve arazi çalışmalarının gerçekleştirilmesi için tüm çalışmalar yapılacaktır.
- İzleme ve Değerlendirme Sisteminin oluşturulması ile sorumlu Piramit firmasının uzman değişikliği talebi, JICA tarafından da uygun görüldükten sonra, firmanın danışmanlarıyla birlikte Ankara'da bir toplantı organize edilecek ve toplantıda, 2013 yılı Çalışma Planı revize edilerek, firmanın yerine getirmesi gereken çalışmalara başlaması temin edilecektir.
- Proje Uygulama Komitesi'nin 5. Toplantısı Nisan 2013 içerisinde organize edilecektir.
- Mikrohavza planları tamamlanan 4 mikrohavzadaki köylüleri, daha önce uygulamaları tamamlanan Anadolu Havza Geliştirme Projesi'nin başarılı uygulama alanlarına götürmek, yapılan çalışmaları göstermek ve bilgilendirmek amacıyla, Haziran-Temmuz 2013 tarihlerinde arazi gezisi ve eğitim programı organize edilecektir.
- Antalya'da 25-29 Kasım 2012 tarihleri arasında yapılan "Katılımcı Entegre Havza Yönetimi Eğitim ve Çalıştayı"nın Çalışma Grupları bulguları ile Değerlendirme Oturumu Sonuçları, tüm Çalıştay katılımcılarına kitapçık halinde gönderilecektir,
- Proje Koordinatörü ve Proje Müdürü ile haftalık ve aylık toplantılara devam edilecektir.
- Danışmanlarla düzenli toplantılar sürdürülecek ve danışman raporları incelenerek ilgili birimlere gönderilecektir.
- SOE cetveli ve diğer dokümanlar, gerektiğinde hazırlanarak JICA'ya gönderilecektir.
- Satın alma ve harcamalarla ilgili olarak Proje Yönetim Birimine destek verilmeye devam edilecektir.
- Sulama alt yapısının geliştirilmesiyle ilgili olarak TRGM'ye 2013 yılı için ek ödenek verilmesi konusu, Kalkınma Bakanlığı nezdinde takip edilerek sonuçlandırılacaktır.
- 2013 yılı içerisinde proje uygulama bölgelerine yapılacak arazi gezileri ve toplantılarına mümkün olabildiği ölçüde katılım sağlanmaya çalışılacaktır.
- Proje tanıtım ve promosyon malzemelerinin satın alınmasıyla ilgili gerekli süreç tamamlanarak, satın alımların gerçekleştirilmesine çalışılacaktır.
- Çığ uzmanları tarafından, Mart 2013'ün son haftasında, havza halen kar örtüsü altında

bulduğundan kış şartlarında kar durumunu incelemek için proje alanı seçilecek ve lokasyonların son etüdü gerçekleştirilecektir.

- Nisan 2013 üçüncü haftasında proje mühendislerine “GIS ve Elba +” eğitimi verilecektir.
- Seçilen çığ önlem yapısı rotalarında geoteknik ve detay topografik çalışmaların başlaması halinde, Mayıs 2013 son haftası içerisinde arazi etüdü ve/veya haritalama çalışmasına devam edilmesi planlanmaktadır.
- Otomatik hava gözlem istasyonları (AWOS) kurulması ile ilgili planlama çalışmalarının Nisan 2013 itibarıyla tamamlanması hedeflenmektedir.

EK-1

Çoruh Havzası Rehabilitasyon Projesi Çığ Eğitim Semineri (21-23 Ocak 2013) Programı

	21.01.2013	22.01.2013	23.01.2013
09:00 - 10:30	Çığ Olgusu ve Türkiye (Yrdc.Doç. Dr. Abdurrahim Aydın) Kar Gözlem ve Ölçüm Yöntemleri (Prof. Dr. İbrahim Gürer)	Kar Örtüsü Mukavemetinin İncelenmesi (Prof. Dr. İbrahim Gürer)	Çığ Meteorolojisi (İklim İlişkisi) (Prof. Dr. İbrahim Gürer) Çığ Başlama Bölgesi Belirleme Algoritması, Çoruh Havzası Örneği (Yrdc.Doç.Dr. Abdurrahim Aydın)
10:30 - 11:00	Ara	Ara	Ara
11:00 - 12:30	Kar Gözlem ve Ölçüm Yöntemleri (Prof. Dr. İbrahim Gürer)	Çığ Modelleri (Yrdc.Doç.Dr. Abdurrahim Aydın)	Çığ-Ormancılık İlişkisi (Yrdc. Doç. Dr. Abdurrahim Aydın) Seminer Değerlendirme ve sonuç belgesi (Orman Müh. Sıtkı Eraydın)
12:30 - 14:00	Öğle Yemeği	Öğle Yemeği	Öğle Yemeği
14:00 - 17:00	Arazide Kar Derinlik, Su Eşdeğeri Ölçümü ve Etüdü (Prof. Dr. İbrahim Gürer)	Arazide Kar Örtüsü Mukavemetinin İncelenmesi ve Ölçümü (Prof. Dr. İbrahim Gürer)	-

EK-2

Çığ Eğitim Semineri (21-23 Ocak 2013) Katılımcıları

JICA Ankara Ofisi:

1. Yumiko Horiwaki
2. Rüya Arslan

OGM Ankara:

1. Sıtkı Eraydın

OGM Artvin:

1. Ersin Durmuş
2. Cavit Hafızoğlu
3. Cengiz Cihan

OGM Erzurum:

1. Emrah Okuyucu
2. Alper Çimen
3. Kadir Altuntaş

OGM Trabzon:

1. Selahattin Velioglu
2. Enver Demir
3. Veysel Çolak

ÇEM Genel Müdürlüğü:

1. İsmail Bulut
2. Yunus Barış Odabaşı
3. Haluk Ersan
4. Mehmet Uysal

Proje Uzmanları (AGRİN):

1. Prof.Dr. İbrahim Gürer
2. Yrd.Doç.Dr. Abdurrahim Aydın
3. Arş.Gör. İbrahim Uçar

agrin

Danışmanlık Ltd. Şti.

Bestekar Sok. 30/3 Kavaklıdere
06680 Ankara TÜRKİYE

Tel: +90 (312) 417 48 49 - 425 86 64

Faks: +90 (312) 417 98 21

www.agrin-consult.com

info@agrin-consult.com